

A European Defence Union by 2025? Work in progress

Katarina Engberg

”Vi behöver ytterligare djärva steg under de kommande fem åren i riktning mot en verklig europeisk försvarsunion.” Det målet formulerade Ursula von der Leyen när hon tillträdde som Europeiska kommissionens ordförande 2019. Hur ser då läget på försvarsområdet ut i dag och vad kan tänkas hända under den korta perioden fram till 2025?

I denna policyöversikt redogör Katarina Engberg, fil.dr i freds- och konfliktforskning och senior rådgivare vid Sieps, för det europeiska försvarssamarbetets olika delar och drivkrafter. Försvarsdimensionen har funnits med länge i unionens historia, men den kvardröjande splittringen efter andra världskriget lade länge hinder i vägen. Kalla krigets slut banade vägen för EU:s militära operationer på Balkan och i Afrika och ett samarbete på försvarsmaterielområdet inleddes.

I dag kännetecknas läget av en insikt om att européerna måste göra mer för sin egen säkerhet, vilket ska förstås mot bakgrund av den försämrade säkerhetspolitiska situationen i mitten av 2010-talet: Rysslands invasion av Ukraina, Storbritanniens beslut att lämna EU och den amerikanske presidentens ifrågasättande av samarbetet med de allierade. Sedan dess har de europeiska försvarsutgifterna ökat.

Denna utveckling kan komma att präglade både EU och Nato, två delar av samma institutionella nätverk som bygger på de transatlantiska relationerna. Den nya amerikanska administrationen kan antas skapa förutsättningar för att reglera och modernisera de transatlantiska banden i ett läge när asiatisk säkerhet blir allt viktigare också för Europa.

Inom EU har en rad nya försvarsinitiativ sjösatts den senaste tiden och i EU:s nya långtidsbudget har 10 miljarder nya euro tilldelats försvarsområdet. De flesta går till Europeiska försvarsfonden (EDF) som lyder under det nya generaldirektoratet för försvarsindustri och rymdfrågor (GD DEFIS). Försvarsfonden ska stärka forskning och utveckling inom materielområdet med det dubbla syftet att

producera fler militära förmågor och minska fragmenteringen inom försvarsindustrin. Försvarsplaneringen antar vidare fastare och mer disciplinerade former: en gemensam hotbildsanalys tas fram och medlemsstaternas nationella planeringar synas. En diskussion berör också innebörden av Lissabonfördragets artikel 42.7, som föreskriver solidaritet om en EU-medlem blir utsatt för ett väpnat angrepp.

Författaren ger även exempel på fortsatt europeisk svaghet, såsom bristande operativa åtaganden, en fragmenterad försvarsindustri och avsaknaden av så kallade strategiska förmågor.

I policyöversikten ligger betoningen på försvaret i den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik, men här nämns även EU:s arbete med att bygga en säkerhetsunion, främst inriktad på intern säkerhet. Kombinationen säkerhet och försvar kan för en svensk publik påminna om tanken med ett totalförsvar. I det avseendet måste EU:s arbete dock beskrivas som under utveckling.

I analysen föreslås att EU bör tydliggöra sin försvarsdimension på ett sätt som bättre motsvarar fördjupningen på området, istället för att reducera den till extern krishantering och industripolitik.

Syftet med översikten är att underlätta för läsaren att skaffa sig en uppfattning om förutsättningarna för EU:s försvarspolitik: Kommer den att präglas av vardagliga och pragmatiska framsteg? Eller kommer politiska initiativ och/eller externa chocker att påskynda utvecklingen av en europeisk försvarsunion?

Med tanke på det svenska ordförandeskapet 2023 finns det anledning att följa utvecklingen.